

مقایسه اثربخشی سخنرانی و بحث گروهی بر میزان یادگیری دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی: یک مطالعه مروری

محسن ادیب حاج باقری*، سعیده رفیعی

چکیده

مقدمه: مطالعات متعددی به مقایسه سخنرانی با بحث گروهی پرداخته‌اند و نتایج متفاوتی را گزارش نموده‌اند. به دلیل نقش مطالعات مروری در فراهم آوردن شواهد معتبر پژوهشی، این مطالعه مروری با هدف مقایسه اثر روش‌های سخنرانی و بحث گروهی بر یادگیری دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی انجام شد.

روش‌ها: مطالعه به صورت مروری انجام شد. جهت یافتن مقالات از پایگاه‌های SID، Magiran، Iran Medex، PubMed، Science Direct و Google Scholar استفاده شد. جستجوی مقالات اصیل در بازه زمانی ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ با کلید واژه‌های انگلیسی Teaching، Small Group discussion، Lecture، Discussion، student centered و کلید واژه‌های فارسی روش تدریس، سخنرانی، بحث گروهی، دانشجو محور، انجام شد. در جستجوی اولیه ۶۵ مقاله پیدا شد که از بین آنها ۱۵ مقاله مربوط به موضوع، وارد مرور نهایی شد.

نتایج: همه مطالعات مرور شده به مقایسه سخنرانی و بحث گروهی پرداخته بودند، اما دارای طراحی‌های متنوعی بودند. در همه مطالعات، نمرات امتحانی دانشجویان مبنای قضاوت درباره یادگیری قرار گرفته بود. در ۹ مطالعه نمرات دانشجویان در روش بحث گروهی بالاتر از روش سخنرانی بود. تنها در یک مطالعه سخنرانی نمرات بالاتری به همراه داشت و در سه مطالعه تفاوتی بین دو روش به دست نیامد. چهار مطالعه رضایت دانشجویان را نیز بررسی نموده بود و سه مطالعه گزارش دادند که رضایت از بحث گروهی بیش‌تر بوده است.

نتیجه‌گیری: بحث گروهی در مقایسه با روش سخنرانی یادگیری بهتری را به همراه داشته است. بنابراین از این شیوه می‌توان در تلفیق با سخنرانی جهت افزایش یادگیری دانشجویان بهره برد.

واژه‌های کلیدی: روش تدریس، بحث گروهی، سخنرانی، یادگیری، دانشجویان

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۵؛ ۱۶(۶): ۵۳ تا ۶۲

مقدمه

پیشرفت آموزشی و یادگیری دانشجویان است(۲)، لذا انتخاب روش آموزش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. یادگیری مؤثر بیش از هر چیزی نتیجه یاد دادن خوب است(۳). به گونه‌ای که بتواند فرآیند یادگیری را آسان سازد و تفکر انتقادی را در فراگیران افزایش دهد(۴). اگرچه عوامل مختلف فردی و محیطی، مانند محتوای آموزش، شیوه سازمان‌دهی محتوا و فعالیت‌های آموزشی، انگیزه فراگیران و چگونگی تعامل معلم و

آموزش یکی از بنیادی‌ترین نیازهای جوامع بشری و از ضروریات توسعه پایدار است(۱). به اعتقاد صاحب نظران، آموزش مؤثر و کارآمد، مهم‌ترین عامل در

* نویسنده مسؤؤل: دکتر محسن ادیب حاج باقری (استاد)، گروه پرستاری داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران. adib1344@yahoo.com
سعیده رفیعی، دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری سالمندی، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران. rafie.nurse@yahoo.com
تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۶/۳۰، تاریخ اصلاحیه: ۹۴/۹/۲، تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۰/۲۲

اهمیت بالایی در رشته علوم پزشکی برخوردار است نیز رشد می‌دهد (۱۴ و ۲۰). با وجود این، مطالعات زیادی که به مرور و جمع‌بندی مطالعات در این زمینه پرداخته باشند در دسترس نیست و به همین دلیل، مدرسان شواهد محکمی از اثربخشی آن در یادگیری در دست ندارند. با توجه به کمبود مطالعه در این زمینه و نیز به دلیل نقش مطالعات مروری در فراهم آوردن شواهد معتبر پژوهشی در زمینه روش‌های تدریس و ترغیب مدرسان به کاربرد روش‌های کارآمد و اثربخش (۲۲ و ۲۳) این مطالعه مروری به منظور مقایسه اثربخشی روش سخنرانی و بحث گروهی بر میزان یادگیری دانشجویان علوم پزشکی و نیز بررسی میزان رضایت‌مندی دانشجویان از این روش تدریس، انجام شد.

روش‌ها

در این مطالعه مروری از جستجوی کامپیوتری در پایگاه‌های اطلاعاتی PubMed، SID، Iran Medex، Science Direct، Magiran و Google Scholar استفاده شد. کلمات کلیدی مورد استفاده در جستجو شامل بحث گروهی، سخنرانی، روش تدریس و دانشجویان علوم پزشکی بود. محدوده زمانی برای مقالات از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵ انتخاب شد. جستجوی مقالات به زبان انگلیسی و فارسی محدود شد و گزارش‌های موردی و نامه‌های علمی و تحقیق روی دانشجویان غیر علوم پزشکی، از مطالعه حذف شد و تنها به مقالات پژوهشی که به بررسی تأثیرات آموزشی روش سخنرانی و بحث گروهی بر دانشجویان علوم پزشکی پرداخته بود، انتخاب شد.

در جستجوی اولیه ۶۵ مقاله یافت گردید که پس از بررسی دقیق‌تر ۱۵ مقاله وارد مطالعه شد (۱۲ مقاله فارسی و ۳ مقاله انگلیسی). از این تعداد ۶ مقاله مربوط به تأثیر روش‌های آموزشی سخنرانی و بحث گروهی بر میزان یادگیری دانشجویان پرستاری در دروسی مانند بهداشت جامعه،

فراگیر بر یادگیری تأثیر می‌گذارند، شیوه تدریس مدرسان نقش متمایز و منحصر بفردی در این میان ایفا می‌کند (۶ و ۷).

به طور کلی روش‌های تدریس به دودسته تقسیم می‌شود: دسته اول، روش‌های معلم محور مانند روش سخنرانی (۷)، که عمدتاً شامل ارائه شفاهی مطالب از سوی استاد به دانشجویان است (۸ و ۹). گزارشات نشان می‌دهد که اگرچه این شیوه باعث صرفه‌جویی در وقت و منابع می‌شود (۸ تا ۱۱) اما مطالب آموزش داده شده به سرعت نیز فراموش می‌شوند، تدریس برای دانشجویان کسل‌کننده می‌شود و آنها فرصت لازم برای تعامل با استاد و پرسش و پاسخ را ندارند و در نهایت باعث کاهش انگیزه آنها می‌گردد (۱۰ تا ۱۳).

دسته دوم روش‌های تدریس، روش‌های دانشجوی محور است که دانشجویان به طور فعال در یادگیری دخالت دارند (۷ و ۱۴). صاحب نظران بر این باور هستند که استفاده از روش‌های فعال یاددهی-یادگیری باعث تعمیق یادگیری دانشجویان، افزایش رضایت آنها از یادگیری و ارتقای توانمندی آنها می‌شود (۱۵ و ۱۶). به همین دلیل این روش‌ها در نیم قرن گذشته در سطوح آموزش پیش از دانشگاه توسعه یافته است، اما استفاده از روش تدریس سخنرانی همچنان جایگاه خود را به عنوان رایج‌ترین شیوه تدریس مورد استفاده در دانشگاه‌ها حفظ نموده است. با وجود این، در سال‌های اخیر مطالعات متعددی به مقایسه بازده روش سخنرانی با روش‌های فعال‌تری مانند یادگیری بر اساس مسأله، مباحثه، آموزش چندرسانه‌ای، آموزش رایانه‌ای و بحث گروهی پرداخته‌اند (۱۷ تا ۲۱) و گاهی نتایج متفاوتی را نیز گزارش نموده‌اند.

یکی از روش‌های فعال، روش بحث گروهی است. این روش شامل تبادل دو جانبه اطلاعات، عقاید و احساسات بین فرادهنده و فراگیر است و اعتقاد بر این است که ضمن آن که باعث یادگیری و یادداری بهتر می‌شود، قدرت نقادی، دقت و اعتماد به نفس فراگیران را، که به ویژه از

آیین زندگی، بیماری‌های کودکان، اصول مدیریت، بهداشت مادران و نوزادان، محاسبات دارویی، داخلی جراحی و ۹ مقاله مربوط به مقایسه دو روش مباحثه و سخنرانی بر میزان یادگیری دانشجویان پزشکی، دندانپزشکی، علوم آزمایشگاهی، فیزیوتراپی و مامایی بود.

مطالعات متعددی به استفاده از دو روش بحث گروهی و سخنرانی بر یادگیری پرداخته‌اند و اثرات این دو روش را بر میزان یادگیری دانشجویان در دروس مختلف رشته‌های مختلف علوم پزشکی و نیز بر رضایت دانشجویان و میزان مهارت‌های ارتباطی آنها، مورد بررسی قرار داده‌اند. مشخصات مقالات وارد شده به مطالعه در جدول ۱ آمده است.

نتایج

جدول ۱: مشخصات مقالات مرور شده مرتبط با تأثیر روش سخنرانی و بحث گروهی بر روی یادگیری و رضایت دانشجویان بین سال

۲۰۰۰ تا ۲۰۱۵

نویسنده اول (سال)	مکان انجام مطالعه	جمعیت هدف (تعداد نمونه)	نوع مطالعه	روش کار	نتایج	رفرنس
فاتی باقی (۲۰۰۷)	دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد	دانشجویان علوم آزمایشگاهی (۵۰ نفر)	نیمه تجربی	تخصیص تصادفی دانشجویان به دو گروه: آموزش یک گروه به شیوه بحث گروهی و گروه دیگر به شیوه سخنرانی، هر گروه طی ۸ جلسه نیم ساعته.	هر دو روش سطح دانش دانشجویان را بالا برد. اما این افزایش در گروه به شیوه بحث گروهی بالاتر بوده است.	۱
میرباقر آجر پز (۲۰۰۸)	دانشگاه علوم پزشکی کاشان	دانشجویان (۳۰ نفر)	پرستاری	کارآزمایی بالینی	تقسیم دانشجویان به ۲ گروه ۱۵ نفره، یک گروه به شیوه سخنرانی و یک گروه به شیوه بحث گروهی تدریس شد. مدرس هفته‌ای ۲ بار آنها را آموزش داده است	۳
سگری (۲۰۱۵)	دانشگاه علوم پزشکی گیلان	دانشجویان (۹۳ نفر)	پرستاری	نیمه تجربی	تدریس به ۲ شیوه سخنرانی (۴ جلسه) و بحث گروهی (۴ جلسه) در ۲ گروه انجام شد.	۴
Hafezimoghadam	دانشگاه علوم پزشکی تهران	دانشجویان (۱۵۵ نفر)	پزشکی	نامشخص	تقسیم دانشجویان به دو گروه: در گروه اول روش سخنرانی به کار رفت و ۱۰ دقیقه آخر پرسش و پاسخ انجام می‌شد. در گروه ترکیبی ۳۰ دقیقه سخنرانی و ۲۰ دقیقه بحث گروهی صورت گرفته است.	۹
مهرام (۲۰۰۹)	دانشگاه علوم پزشکی زنجان	دانشجویان (۹۹ نفر)	پزشکی	نیمه تجربی	دو گروه از دانشجویان در ۴ دوره تحت آموزش یا سخنرانی یا بحث گروهی قرار گرفتند. در پایان جلسات از هر ۲ گروه کوئیزی بدون نام و مشخصات گرفته شده است.	۱۳
هروی (۲۰۰۴)	دانشگاه شاهد	دانشجویان (۴۹ نفر)	پرستاری	نیمه تجربی	تدریس ۲۴ نفر به روش بحث گروهی و ۲۵ نفر به شیوه سخنرانی توسط یک مدرس، طی ۱۶ جلسه، جلسه‌ای یک ساعت و ۴۵ دقیقه.	۱۴
Fischer	نامشخص	دانشجویان (۹۱ نفر)	پزشکی	نامشخص	دانشجویان توسط یک مربی به دو گروه تقسیم شدند. یک گروه با سخنرانی و گروه دیگر به بحث گروهی آموزش دید. در پایان جلسات آزمون چندگزینه‌ای گرفته شده است.	۲۱

کریمی (۲۰۰۵)	دانشگاه علوم پزشکی اهواز	دانشجویان پرستاری (۳۰ نفر)	تجربی	تخصیص تصادفی دانشجویان به ۲ گروه ۱۵ نفری؛ تدریس یک گروه به شیوه بحث گروهی و گروه دیگری به شیوه سخنرانی توسط یک مدرس، طی ۵ جلسه.	میزان یادگیری در گروه سخنرانی به طور معناداری از گروه آموزش دیده با روش بحث گروهی بالاتر بوده است.	۲۴
Lake	نامشخص	دانشجویان (۱۵۰ نفر)	فیزیوتراپی نامشخص	در سه ماهه پاییز ۵۱ نفر در ۴ جلسه سخنرانی هفتگی یکبار آموزش دیدند. در سه ماهه زمستان ۸۷ دانشجو به روش بحث گروهی آموزش داده شدند.	نمرات آزمون‌های میان ترم و پایان ترم در گروه تدریس به شیوه بحث گروهی بالاتر از گروه سخنرانی بود.	۲۵
معین (۲۰۱۴)	نامشخص	دانشجویان (۱۰۲ نفر)	پزشکی توصیفی - مقطعی	در طی ۱۹ دوره که هر دوره ۱۶، ۱۶، ۱۶ و ۱۶ جلسه ۲ ساعته تئوری برای ۵ تا ۷ نفر برنامه ریزی شده است. تدریس ۴ جلسه اول توسط اساتید و ۱۲ جلسه بعد توسط مشارکت فعال دانشجو تحت نظارت اساتید به صورت ۶ جلسه بحث گروهی و ۶ جلسه سخنرانی بوده است.	۹۴ نفر شیوه بحث گروهی و ۲ نفر شیوه سخنرانی و ۵ نفر هر دو شیوه را مفید اعلام کرده‌اند و ۱ نفر هیچکدام از روش‌ها را مفید ندانسته‌اند.	۲۶
صفری (۲۰۰۶)	دانشگاه پرستاری - مامایی یاسوج	دانشجویان (۲۲ نفر)	پرستاری نیمه تجربی	دانشجویان طی ۱۶ جلسه ۲ ساعته تعلیم دیدند. ۸ جلسه اول ترم روش سخنرانی و ۸ جلسه دوم شیوه مباحثه بود.	میانگین نمره آزمون در روش مباحثه بیشتر بود. میزان رضایت دانشجویان از ۲ روش تدریس در حیطه‌های علاقمندی و تشویق به مشارکت، حیطه رعایت اصول تدریس، و آزمون و ارزشیابی مطالب در روش مباحثه بالاتر بود.	۲۷
حکمت پور (۲۰۱۳)	دانشگاه علوم پزشکی اراک	دانشجویان دانشکده علوم پزشکی (۱۶۰ نفر)	نیمه تجربی	یک گروه از دانشجویان در ۳ جلسه به شیوه بحث گروهی و گروه دیگر در ۳ جلسه به شیوه سخنرانی آموزش دیدند.	میانگین نمرات دانشجویان در گروه به شیوه بحث گروهی اختلاف معناداری با گروه به شیوه سخنرانی داشت.	۲۸
باغچئی (۲۰۱۰)	دانشگاه علوم پزشکی اراک	دانشجویان (۵۷ نفر)	پرستاری نیمه تجربی	دانشجویان به ۲ گروه تجربه و شاهد تقسیم و در هر کلاس دو واحد درس داخلی - جراحی یا ۲ شیوه سخنرانی و بحث گروهی تدریس شد. مهارت ارتباط با بیمار در هر ۲ گروه قیل و پس از اتمام تدریس سنجیده شده است.	میانگین نمرات قبل و بعد از تدریس در گروه سخنرانی اختلاف معناداری نداشت، اما در روش بحث گروهی بعد از تدریس نمرات به صورت معناداری افزایش یافته بود.	۲۹
قطبی (۲۰۱۳)	دانشکده توانبخشی تهران	دانشجویان (۲۹ نفر) دانشجوی گفتار درمانی (۱۵ نفر)	تجربی	گروه شاهد (۱۴ نفر دانشجوی فیزیوتراپی و ۷ نفر گفتار درمانی) تحت آموزش با شیوه سخنرانی و گروه مداخله (۱۵ نفر دانشجوی فیزیوتراپی و ۸ نفر گفتار درمانی) به شیوه کار در گروه کوچک و بحث آموزش دیدند.	سطح یادگیری بعد از آموزش در دو شیوه افزایش معناداری نشان داد ولی اختلافی بین دو شیوه نبود.	۳۰
جعفری (۲۰۱۲)	دانشجویان (۶۰ نفر)	پزشکی نیمه تجربی	دانشجویان به دو گروه تقسیم شدند. یک گروه به روش سخنرانی و گروه دیگر به روش ترکیبی (سخنرانی و بحث) آموزش دیدند. پیش‌آزمون و پس‌آزمون از هر دو گروه انجام شد.	تفاوت معناداری بین میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه وجود نداشت. دانش‌آموزان در گروه به شیوه ترکیبی معتقد بود که این روش منجر به احساس بهتر (۶۳٪) و رضایت (۹۶٪) بیشتر شده است.	۳۱	

طراحی مطالعات

یک گروه به روش سخنرانی و گروه دیگر به روش بحث

گروهی آموزش دیده‌اند (۱ و ۳ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۱ و ۲۴). در ۳

در ۶ مطالعه، دانشجویان یک کلاس به دو گروه تقسیم شده و

مطالعات نیز گزارش شده که دو روش تدریس از نظر تأثیر بر نمرات دانشجویان تفاوت معناداری نداشته‌اند (۲۱ و ۲۵ و ۳۰). در دو مطالعه نیز به بررسی تأثیر روش ترکیبی پرداخته‌اند (۳۱ و ۹). یکی از این مطالعات گزارش داده که نمرات گروهی که از ترکیب سخنرانی و بحث گروهی استفاده شده بود، بالاتر بود است (۹). اما در مطالعه دوم، نمرات دو گروه تفاوت معناداری نداشت (۳۱).

تأثیر روش تدریس بر رضایت دانشجویان

از میان مطالعات مرور شده، ۴ مطالعه علاوه بر یادگیری، به بررسی و گزارش رضایت دانشجویان از روش تدریس نیز پرداخته‌اند (۲۷ و ۲۸ و ۳۰ و ۳۱) و سه مطالعه که به نظرسنجی درباره دو روش تدریس سخنرانی و بحث گروهی پرداختند، گزارش کردند که دانشجویان از شیوه تدریس و میزان یادگیری خود در روش بحث گروهی رضایت بیشتری داشته‌اند (۲۷ و ۲۸ و ۳۰). در یک مطالعه نیز که از روش سخنرانی با روش ترکیبی مقایسه شده است، اگرچه نتایج تفاوت معناداری در نمرات دانشجویان ایجاد نکرده بود، اما در روش ترکیبی رضایت دانشجویان بیشتر بود (۳۱).

تأثیر محتوا و مدت مداخله بر یادگیری

نکته قابل توجه آن است که مطالعات مرور شده از نظر محتوا و نیز مدت مداخله بسیار متفاوت بوده‌اند، به گونه‌ای که طیف وسیعی از موضوعات مانند انگل‌شناسی و قارچ‌شناسی (۱)، کارآموزی داخلی جراحی (۳)، اصول مدیریت (۴)، احیای قلبی ریوی (۹)، فیزیولوژی (۲۵)، بهداشت مادران نوزادان (۲۷)، آیین زندگی (۲۸)، واحد کودکان (۱۳ و ۲۴)، واحد پوست (۲۶)، بهداشت جامعه (۱۴)، دروس پایه (۳۰)، کارآموزی زنان و زایمان (۲۱)، بیوشیمی (۳۱)، و مهارت ارتباط با بیمار (۲۹)، مورد تدریس قرار گرفته‌اند، اما هیچ یک از مطالعات از این که محتوا چه تأثیری بر یادگیری داشته است گزارشی

مطالعه، به جای تقسیم دانشجویان به دو گروه، ترم به دو قسمت تقسیم شده و یک نیمه به شیوه سخنرانی و نیمه دیگر به شیوه بحث گروهی تدریس شده است (۲۵ تا ۲۷). یک مطالعه نیز دانشجویان رشته‌های مختلف را بررسی کرده بود. در این مطالعه دانشجویان به شش کلاس تقسیم شدند. دانشجویان در سه کلاس به روش سخنرانی و در سه کلاس به روش بحث گروهی آموزش دیده‌اند (۲۸). در ۲ مطالعه دانشجویان دو کلاس متفاوت بررسی شده‌اند. در هر کلاس دانشجویان به دو گروه تقسیم شده و یک گروه به روش سخنرانی و گروه دیگر به روش بحث گروهی آموزش دیده‌اند (۲۹ و ۴). در یک مطالعه دانشجویان دو رشته متفاوت را در کنار هم بررسی کرده و به دو گروه تقسیم شدند و یک گروه به روش سخنرانی و گروه دیگر به روش بحث گروهی آموزش دیده‌اند (۳۰).

دو مطالعه نیز از ترکیب روش‌ها استفاده نمودند (۳۱ و ۹). در یکی از این مطالعات، برای آموزش احیای قلبی ریوی، دانشجویان به سه گروه تقسیم شدند. در گروه اول، ابتدا ۵۰ دقیقه تدریس به شیوه سخنرانی انجام شد و در پایان نیز ده دقیقه پرسش و پاسخ انجام شد. در گروه دوم دانشجویان به چند گروه ده نفره تقسیم و سه جلسه یک ساعته به بحث پرداختند و در گروه سوم ۳۰ دقیقه سخنرانی و ۲۰ دقیقه بحث گروهی انجام شد (۹).

تأثیر روش تدریس بر یادگیری

از بین مطالعات مرور شده، در همه مطالعات، نمرات امتحانی دانشجویان مبنای قضاوت درباره یادگیری قرار گرفته است. در ۹ مطالعه نمرات دانشجویان در روش بحث گروهی بالاتر از روش سخنرانی بوده است و نتیجه‌گیری شده که میزان یادگیری دانشجویان در روش بحث گروهی بیشتر از روش سخنرانی بوده است (۱ و ۳ و ۴ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۶ تا ۲۹). در یک مطالعه گروه سخنرانی نمرات بالاتری کسب کرد (۲۴). در ۳ مورد از

مطالعات، محتوای آموزشی در روز قبل از تدریس در اختیار دانشجویان گذارده شده بود و همین امر باعث شده بود تا دانشجویان هر دو گروه با آمادگی در کلاس شرکت کنند و در نتیجه تفاوت مشهودی در بین دو گروه مشاهده نشد (۲۱).

مطالعه حاضر نشان داد که در همه مطالعاتی که از روش بحث گروهی به مدت بیش از یک جلسه به کار رفته است، این روش اثربخشی بیشتری نسبت به سخنرانی داشته است. این یافته نشان می‌دهد که آشنایی و تسلط مدرس بر روش بحث و نیز آشنایی دانشجویان با شیوه بحث گروهی می‌تواند اثربخشی آن را افزایش دهد. بنابراین تدریس به شیوه بحث گروهی، به ویژه اگر تداوم داشته باشد می‌تواند باعث ارتقای یادگیری دانشجویان گردد. با وجود این فرهنگ جامعه مورد بررسی، آشنایی دانشجویان و نیز مدرسان با برخی روش‌های آموزشی در طول دوران تحصیل، عادت دانشجویان به انجام یک روش تدریس خاص به علت تکرار شدن مداوم آن در طول تحصیل، عدم همکاری دانشجویان با تغییر نوع روش تدریس، فقدان زمان کافی برای تدریس گروهی، تجربه ناکافی اساتید در مورد روش‌های نوین آموزشی، می‌تواند در اثربخشی آن تأثیر بگذارد.

مرور حاضر نشان داد که میزان رضایت دانشجویان از روش بحث گروهی به وضوح با رضایت بیش‌ترین نسبت به روش سخنرانی همراه بوده است. قطبی (۳۰) صفری (۲۷) حکمت‌پو (۲۸) که به بررسی رضایت دانشجویان از دو شیوه سخنرانی و بحث گروهی پرداخته‌اند، عوامل متنوعی را در رضایت و علاقه دانشجویان به بحث گروهی مؤثر بر شمرده‌اند که عبارتند از تعامل با دیگران در فرآیند یادگیری، ایجاد اعتماد به نفس بیشتر، کاهش زمان لازم برای مطالعه جهت آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، حصول یادگیری در زمان تدریس و عمق بیشتر یادگیری در شیوه بحث گروهی، تقویت انتقادپذیری، ایجاد و تقویت توانایی مدیریت و رهبری،

نداده‌اند. همچنین مدت مداخله آموزشی به هریک از روش‌ها از یک تا پنج جلسه (۴ و ۲۴ و ۲۷ و ۳۱) و یا تدریس کامل یک درس (۱ و ۳ و ۹ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۱ و ۲۵ و ۲۶ و ۲۸ تا ۳۰) متفاوت بوده است. نتایج مطالعات نشان می‌دهد که تمام مطالعاتی که مداخله در آنها تداوم داشته و بیش از یک جلسه بوده است به وضوح برتری روش مباحثه را در بهبود و تعمیق یادگیری نشان داده‌اند.

بحث

تدریس و به کارگیری شیوه‌های گوناگون آن، جزء بنیادی آموزش و پرورش است (۲۴). مأموریت اصلی آموزش علوم پزشکی، تربیت افراد توانمند و شایسته‌ای است که دانش، نگرش و مهارت‌های لازم برای حفظ و ارتقای سلامت جامعه را داشته باشند (۳۲ و ۳۳). بنابراین، برای ارتقای آموزش، باید از شیوه‌های مفیدتر و مؤثر تدریس استفاده کرد. مطالعه حاضر به مرور بر مطالعاتی پرداخت که دو روش سخنرانی و بحث گروهی را در تدریس دانشجویان علوم پزشکی مقایسه نموده بودند. این مطالعات طیف وسیعی از طراحی‌ها را دربرداشته است، و در انواع متنوعی از دروس به کار رفته بود و نیز از نظر طول مدت به کارگیری هر یک از دو شیوه، متنوع بودند.

مرور حاضر نشان داد که اگرچه هر دو روش تدریس بر یادگیری مؤثر بوده‌اند، اما در بیش‌تر مطالعات، روش بحث گروهی به وضوح در مقایسه با سخنرانی، سبب یادگیری بیش‌تری در دانشجویان شده است. محققان عوامل مختلفی را در اثربخش‌تر بودن روش بحث گروهی مؤثر دانسته‌اند. از جمله آن که بحث گروهی باعث بارش افکار، تکاپوی دسته جمعی، تلاش در انطباق با گروه، افزایش قدرت تجزیه و تحلیل و قضاوت در بین دانشجویان شده است و همین امر باعث بهبود و تعمیق یادگیری آنها می‌شود (۱ و ۴ و ۱۳ و ۱۴ و ۲۶ تا ۳۰). تنها در سه مطالعه تفاوتی معناداری بین نمرات دانشجویان در دو روش گزارش نشده است (۲۱ و ۲۵ و ۳۰). در یکی از این

نتایج مطالعات مرور شده حاکی از اثرات مثبت روش بحث گروهی بر یادگیری و نیز رضایت بالای دانشجویان از این روش است. استفاده بیش‌تر از شیوه بحث گروهی به عنوان یک روش آموزشی مؤثر در جهت فعال کردن دانشجو و افزایش مهارت‌های تفکر عمیق و پایدار کردن مطالب در ذهن دانشجو به مدرسان پیشنهاد می‌شود. از این شیوه همچنین می‌توان در تلفیق با روش سخنرانی جهت افزایش انگیزه و یادگیری دانشجویان بهره برد.

قدردانی

بدینوسیله از محققانی که مقالات آنها در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفته است تقدیر می‌شود. همچنین از واحد اطلاعات و فناوری دانشکده پرستاری که شرایط لازم را برای جستجوی مطالعات فراهم آورد تشکر می‌نماییم. علاوه بر این از داوران محترم که نظرات آنها باعث بهبود این مطالعه شد تقدیر می‌نماییم.

تقویت قدرت بیان و استدلال، تقویت قدرت تحلیل و تصمیم‌گیری، آزادی و تنوع کلاس، رفع ابهامات و یافتن پاسخ سؤالات در همان جلسه تدریس. بنابراین شیوه بحث گروهی هم یادگیری بیش‌تر و هم رضایت بیش‌تری را در بین دانشجویان به همراه داشته است.

تعداد محدودی از مطالعات مرور شده به ترکیب روش سخنرانی با بحث گروهی پرداخته بودند. در یکی از این مطالعات یادگیری و در مطالعه دیگر رضایت دانشجویان از این شیوه بیش‌تر بود. به نظر می‌رسد که استفاده از ترکیب روش‌ها می‌تواند ضمن جذاب‌تر کردن تدریس، باعث جلوگیری از فراموشی سریع مطالب، کاهش یکنواختی و خستگی فراگیران، فعال‌تر کردن آنها در فرایند یادگیری و افزایش انگیزه یادگیری در دانشجویان شود و تا حد زیادی اشکالات روش سخنرانی صرف را کاهش دهد و در نهایت میزان یادگیری بیش‌تر (۹) و رضایت بالاتری (۳۱) را به همراه داشته باشد.

نتیجه‌گیری

منابع

1. Fattahi Bafghi A, Karimi H, Anvari M, Barzegar K. [Comparison of the Effectiveness of two teaching methods of group discussion and lecturing in learning rate of laboratory medicine students]. *Strides in Development in Medical Education*. 2007; 4(1): 51-56. [Persian]
2. Merghati-Khoei E, Zareie F, Dastoorpour M, Bayat A, Rimaz SH. [Exploring the teaching and learning approaches from the viewpoint of postgraduate students and their lecturers]. *Journal of Training of Hygiene and Development of Health*. 2011; 1(3):68-82. [Persian]
3. Mirbagher Ajorpaz N, Ranjbar N. [Comparison of the effect of group discussion and traditional education methods on learning of nursing students in clinical situations]. *Dena*. 2008; 3(1-2): 1-10. [Persian]
4. Asgari F, Khoshnazar T, Sedighi A. [Comparison of efficiency management training using lecturing and small group teaching on learning rate of Nursing and Midwifery student's]. *Holistic Nursing and Midwifery*. 2015; 25(1): 26-34. [Persian]
5. Kaveh MH. [Motivation and learning]. *magazine of e-learning distribution in academy*. 2010; 1(1): 19-27. [Persian]
6. Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi GH. [The relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan University of medical sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009; 9(1): 79-85. [Persian]
7. Ghafourifard M, Haririyan HR, Aghajanloo A, Ghanei R. [Comparison of case-based and lecture teaching methods; the viewpoint of nursing student]. *Quarterly of Education Strategies in Medical Sciences*. 2013; 6(1): 7-12. [Persian]
8. Mollazadeh H, Kameli A, Jafari chogan M, Mirhosseini F, SHOja M. [Comparing the effect of education by lecture and multimedia software on learning of fundamental of nursing students]. *Journal of North Khorasan University of Medical Sciences*. 2014; 6(1): 160-168. [Persian]
9. Hafezimoghadam P, Farahmand S, Farsi D, Zare M, Abbasi S. A comparative study of lecture and

- discussion methods in the education of basic life support and advanced cardiovascular life support for medical students. *Turkey Journal of Emergency Medicine*. 2013; 13(2): 59-63.
10. Noroozi HM, Mohsenizadeh SM, Jafari Sani H, Ebrahimzadeh S. [The effect of teaching using a blend of collaborative and mastery of learning models, on learning of vital signs: an experiment on nursing and operation room students of mashhad university of medical sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011;11(5): 541-53. [Persian]
  11. Kianian T, Zare M, Ildarabadi E, Karimi Moonaghi H, Saber S. [Evaluation of training competency of health care workers in training clients and patients]. *Journal of Nursing Education*. 2014; 3 (1): 60-69. [Persian]
  12. Noohi E, Abaszadeh A, Maddah SB, Borhani F . [Collaborative learning experiences in problem-based learning (PBL) education: a qualitative study]. *Journal of qualitative Research in Health Sciences*. 2013; 1(4): 255-67. [Persian]
  13. Mahram M, Mahram B, Mousavinasab S. [Comparison between the effect of teaching through student-based group discussion and lecture on learning in medical students]. *Strides in Development in Medical Education*. 2009; 5 (2):71-79. [Persian]
  14. Heravi M, Jadid Milani M, Rejeh N. [The effect of lecture and focus group teaching methods on nursing students learning in community health course]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2004; 4(1): 55-60.[Persian]
  15. Sadeghnezhad Forotagheh M , Bagheri M . [Comparison of lecture and puzzle for teaching medical emergency to anesthesiology students: students' learning and viewpoints]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 12(10): 786-795. [Persian]
  16. Payami Bousari M, Fathi E, Moosavinasab N. [Comparing the effect of lecture combined with question and answer, and team member teaching design on nursing student's achievements]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(2): 45-51. [Persian]
  17. Adib-Hajbaghery M. [Effect of three educational methods on anxiety, learning satisfaction and educational progression in nursing students]. *Strides in Development of Medical Education*. 2008; 5(1): 35-42. [Persian]
  18. Mahdizadeh M, Kermanian F, Irvani S, Markazi-Moghaddam N, Shayan S. [Comparing lecture and problem-based learning methods in teaching limb anatomy to first year medical students]. *Iranian Journal of Medical Education* 2008; 7(2):379-88. [Persian]
  19. Hosseinasab D, Abdullahzadeh F, Feizullahzadeh H. [The effect of computer assisted instruction and demonstration on learning vital signs measurement in nursing students]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 7(1): 23-30. [Persian]
  20. Salimi T, Shahbazi L, Mojahed S, Ahmadi MH, Dehghanpour MH. [Comparing the effects of lecture and work in small groups on nursing students' skills in calculating medication dosage]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2007; 7(1): 79-84.[Persian]
  21. Fischer RL, Jacobs SL, Herbert WNP. Small-group discussion versus lecture format for third-year students in obstetrics and gynecology. *Obstet Gynecol*. 2004; 104(2): 349-53.
  22. Jarahi L, Najafi M. [Evaluation of teaching through lecture with new methods of student-centered teaching in medical students]. *Future of Medical Education Journal*. 2013; 3(4): 6-9. [Persian]
  23. Jafari Z .[Comparison of Rehabilitation Students' Learning in Neurology through Lecture with Team-Based Learning (TBL)]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013; 13(5): 448-456. [Persian]
  24. Karimi M ,Tavakol K, Alavi M.[Comparison of two methods of training by lecture and group discussion on learning and teaching nursing students]. *Scientific Journal of Hamadan Nursing and Midwifery Faculty*. 2005; 13(24): 15-25[Persian]
  25. Lake D. Student performance and perceptions of a lecture-based course compared with the same course utilizing group discussion. *Phys Ther*.2001; 81 (3): 896-902.
  26. Moin A, Mehran Heydari S. [Comparison of viewpoints of dermatology medical students involved in teaching-learning process about two methods of learning: group discussion versus lecture]. *Journal Of Dermatology and Cosmetic*. 2014; 5(2): 82-88. [Persian]
  27. Safari M, Yazdanpanah B, Ghafarian H, Yazdanpanah S.[Comparing the Effect of Lecture and Discussion Methods on Students' Learning and Satisfaction]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(1):59-64. [Persian]

28. Hekmatpou D, Seraji M, Ghaderi T, Ghahremani M, Naderi M. [Comparison of Group Discussion and Lecture Method in Students' Learning and Satisfaction of Life Instructions Unit]. *Journal of Qom University of Medical Sciences*. 2013; 7(1): 10-16. [Persian]
29. Baghcheghi N, Kouhestani H, Rezaei K. [Comparison of the effect of teaching through lecture and group discussion on nursing students' communication skills with patients]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2010; 10(3): 211-218. [Persian]
30. Ghotbi N, Khoddami M, Jalaei S. [Satisfaction and learning level of university students in basic courses; comparison of lecture and group discussion teaching methods]. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2013; 6(1): 31-36. [Persian]
31. Jafari M. [Comparison of lecture and blended teaching methods on learning and satisfaction of medical students in biochemistry course]. *Iranian Journal of Medical Education* 2012: 12(7):488-497. [Persian]
32. Karimi Monaghi H, Rad M, Bakhshi M. [Do the new methods of teaching in medical education have adequate efficacy? a systematic review]. *Strides in Development of Medical Education*. 2013; 10(2): 271-280. [Persian]
33. Mokhtari Nouri J, Ebadi A, Alhani F, Rejeh N. [Importance of role-model teaching in nursing students' education]. *Educational Strategies in Medical Sciences*. 2011; 3(4): 149-54. [Persian]

Comparing the Effectiveness of Group Discussion and Lecture Methods on the learning of medical sciences students: A Review Study

Mohsen Adib-Hajbaghery¹, Saeedeh Rafiee²

Abstract

Introduction: Several studies have compared lecturing and group discussion and reported conflicting results. Due to the role of review studies in preparing reliable research evidence, this review study aimed to compare the effectiveness of lecture and group discussion methods on the learning of medical sciences students.

Methods: A review study was conducted. Articles were searched through SID, IranMedex, Magiran, PubMed, Science Direct and Google scholar databases. Searching of original articles published from 2000 to 2015 was performed using English key words of teaching, small group discussion, lecture, discussion, student centered and equivalent Farsi keywords. Initially, 65 papers were found and finally 15 articles related to the issue were included in the final review.

Results: All studies had compared lecturing and group discussion, but they had different designs. In all studies, students' scores were used as learning criterion. In nine studies, the students received higher scores through group discussion than in lecture method. Only in one study, lecturing resulted in better scores and in three studies, no difference was found between the two methods. Four studies also assessed the students' satisfaction and in three other studies, more satisfaction was reported in group discussion method.

Conclusion: Group discussion seemed to result in better learning than the lecture method. Therefore, this method can be used in combination with lecture method to increase the students' learning.

Keywords: Teaching method, group discussion, lecture, learning, students.

Addresses:

1. (✉) Professor, Department of Medical Surgical Nursing, Faculty of Nursing, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran. Email: adib1344@yahoo.com
2. MSc Student of Geriatric Nursing, Department of Medical Surgical Nursing, Faculty of Nursing, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran. Email: rafie.nurse@yahoo.com